

יציאת שבת

5.16

בנישת שבת

4.14

יצא לאור לעליי נשמה הקדושים

מיבאל יצחק מליק ואברהם פרידמן ה"ד

שנה שלושים וארבעה, גלון מס' 9

שבט מברכין

פרשת וישב-חנוכה, כסלו תשע"ג

גלוון זה יצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

הכל על החלומות ומימונם

אי חולם, שאני מעלה בכל דבר. אי חולם, שאני משנה את הטולם והולם... וכולם אומרים לי: "הנה על החלומות נלְחָה". הוא חי בדמיונות, הוא כרע במצבו ורופא ממנו שהוא היה צריך להיות על פי חלומותיו: "יעיסטו עד שָׁנָא אֶתְנוֹ, עַל חֲלֹמָיו וְעַל דִּבְרֵי" (לט, ח).

הגמרה בברכות (ז, ע"א) אומרות: "כל חלום שבת ימים בלי חלום, נקרא טיע". הרוב קוק ב"אורות הקדוש" (א, נ) מסביר את חשיבות החלום: "ஹלומות הגודלים - סוד העולם הם. המדרגות שנותן זה, שככלו חולמים - איש איש כבודתו". החלום מוציא את האדם ממסגרת החיים השוותק, להווים הטובים והטהורים שהיה וזכה בהם. אדם שאיש עשה חשבון-געש לפחות פעמי בשטע, זה הוא מעמיד את צוותו ושותפו לעומת מה שהוא עשה בטעיל, נקרא טיע".

הבדל בין תלם יעקב לחלומות יוסף, הוא הבדל מהותני בגישה לחיים: "ויהיה בית יעקב אש ובית יוסף לבקה ובית יעוז לחש" (עובדיה א, יח).

"אש" - עצמותה בכוחה הפמי, "לחש" -יפה במראה החיצוני, "אש" - מכל בacket את קרוב אליה, ואילו "להבה" - מתנשאת למורוק. יעקב יכול לווע עם אש השקר והרמאות ולשמור על עצמו - "עם לבך הרשע גָּתִי ווניג מצות שמהותני" (רש"י לב. ה). ברם, יוסף "זהו הפשביר לכל עם הארץ" (מק, ז), והוא לא רק מחק את עצמו אלא גם את הסובבים אותו.

יוסף זכר תמיד את האידיאל - החלום - ואת מינשו. מבט חיצוני על ח"י יוסף, מראה קשיים רבים בדרך. כבר מרען לידי, רחל חושבת על הקה בא (ל, כד): "לְפָנֶיךָ הַיְלָן אֶתְהָרָה". וכן רוב ח"י, עומר יוסף בניטוק וניכר מנסחונו. אבל יוסף ייחע לחלום, כאלו איש רואה את המציאות המרה (מה, ה): "כִּי לְמִתְחָא שְׁלֹמִי אֶלְקִים לְפָנֵיכֶם". יוסף, אמנם, דומה לעקב ביכלות לחלום חלומות, אבל עם הבדל אחד: עקב וחוש את הקשיים, כפי שהוא פורה (מא, ט): "מעט ורעים יְמִינֵי מִנִּי, אלום יְמִינֵי יְמִינֵי לְחִוָּת אֶת הַטּוֹב אֶפְלָל בְּלֹת הַקְשָׁה מִכֶּל - גָּלוּת מִצְרָים".

כך מוצאו בדברי "שפט אמרת" (תל"יב ד"ה במדרש): "... והנה יעקב אבינו עלי השלים היה מעלה מהטבע, ולא היה בכוונה להמשיך קדושה גם בעולם הזה, מאחר שלא היה לשיקות לעולם הזה כלל והיה צריך להיות על ידי יוסף הצדיק". יוסף, ממשך דרכו של יעקב, "אללה גלדיות יעקב - יוספי" (לט, ב). הוא ייחע להפק את האש להבה. השאות והאידיאלים שאצל יעקב נמצאים למעלה מהטבע, אצל יוסף הם מותחים למלעים יומיומיים של הצלחה, גם בנסיבות הקשים ביותר. בזאת השפט, נדליך איה נרות חנוכה. את האש אונו מוליקים זוקא בתרוץ, בזון "צאת המכבים", "שְׁרָא בְּתָחָא מֵאָחָגִי" (חולון ס, ב) - אוור הטר אווע מועל בצהרים. יוסף מלמן, שהחולים ייחע להאריך ימים החיים שבמנח חצוי נואם כחווכים. איי ממשיך לחלום... אך אני ייחע שהחלומות לא ישאו רק בדמיוני, אלא תמיד אנסה להפק אותן למציאות, עד כמה שידי משגת.

הרב אבי שיש

גלוון זה מוקדש ע"י ר' משה פרידמן נ"י - מנהל דפוס ש.ה.ר.

לע"ג אומו, מרת רבקה פרידמן ע"ה בת ר' אברהם ז"ל, נלב"ע כ"ד בכסלו תשנ"ו

גלוון זה מוקדש ע"י משפחחת גולדין שייחו

לע"ג ר' ירוחמייאל ישראל ב"ר יצחק שמחה גולדין ז"ל, נלב"ע נר ששי של חנוכה, לי בכסלו תשע"א

גלוון זה מוקדש לע"ג ר' יוסף ב"ר משה וילצ'יק ז"ל, נלב"ע כ"ד בכסלו תשע"ב

כמו כן, נתקבלה תרומה מאות מירי וויסי בצד שיחוי

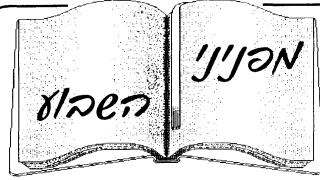
לע"ג האם, החותנת, מרת איטה גובי-שטינר ע"ה בת ר' שמואל הלוי ז"ל

nlb"u כ"ה בכסלו תשס"ג

נתקבלה ארי תרומה מאה ר' יוסף י' בונדר נ"י

לע"ג אביו, ר' מנחם מנדלב"ר צבי ז"ל, נלב"ע כ"ט בכסלו תשל"ז

תנצ"ה

"זירד יהודת מיאת אחים" (לח, א)

פרק ל'ich מוקדש ליהודה וקורותיו, בתקן סיפורי יוספ. לדעת רשיי (שם), אוירע פרק זה אחרי מכירת יוסף ("סימוכין פרשיות"). היכיז? האחים ראו את צער אביהם על "מוות" יוסף, لكن התחרטו ווחלו לחפש אשימים (כמקובל במחוזתינו, אמנם الآחרים הם האשימים...). ואכן, הם מצאו "קרקן": את יהודה; מודיעו "ירק" הוא אשם? כי הוא יכול היה לשכנעם לא למכור את יוסף ולהשיבו אל אביו. לדבריהם, הם היו מסכימים ששמעו לרואקן, ואחר כך שמעו להצעתו למכוון, כך היו מסכימים גם להשאיו בחרים. יש אולי זדק בדבריהם, כי ניתן להתרשם, שהם לא היו נחושים כלכך, וכ狄וע, רק מעט מאד אחיהם היו بعد, אולי ורק שמעו לו.

ומודיעו הם התחרוטו? כי הנחתם הייתה, שאם יעקב ידע שישר מות - הוא יתנשם, עברו זמן, ואז המשפה תמשיך להשתפרה בכינויים הרצויים להם, ביל הנגוט יוסף. אבל יעקב לא הספיק להתאבל ולכן גם השכינה לא שרתה בבית בגדל העצבות, והכל " קופא" במקומות. לכן, הם מדיחים את יהודה מההנימאות והוא נאלץ לעזוב את הבית. לדעת ה'יחזקוני', עזב יהודה לבדו, כי לא יכול היה לראות את צער אביו. הנה הוא לבדוק טול אחריות על מה שקרה, למרות שהוא יכול היה להחונכו עם אחים, על חלוקם בפרשה. אבל זאת הטעונה האופיינית לו, כפי שהיא באHAND, ביטוי בהמשך הפרק, כאמור למלומ: "אֶצְקָה (תמר) ממנין" (שם, פסוק כ').

אבל על פירוש זו תקווה העובדה, שבפרקים הבאים

- יחויה שב להיות מנהיג האחים. כמו כן, עם חישובי הගלים

של בניו, יتبגר, שהם היו צעירים מאד, וקשה להניח מהם כב התהנתנו ומתו כמסופר להלן. لكن יש אמרורים, שפרק זהaire יארע עד לפני פרק לי'.

ומהדור, לשיטת רשיי וחайл, נכם סיפור זה לתקן סודת טיפורי יוסף; עונה המודרש (בראשית רבה פה, א): בעקבות מכרות יוסף ננכשה המשפחה לעיסוקים סכיב עניין זה. האחים היו עוסקים בניתות המכירה - חרטה, כניל' וכדומה. יוסף, מוביל למצרים אבל וחייב בראש. יעקב עסוק בשקו ובאבלו, ורק יהודה עסק במשהו אופטימי: הוא נושא אשה, מקים משפחחה וצופה אל העתיד, בניית התהנותה אחר האחים, העסוקים בעבר. במעשה והעור יהודה את הקביה, לבירוא את אוור של משה. ומדויע כי יהודה היה היחיד, שהבן, שאין לש��ע בירמה שחורה. דזוקא מתוך השפל, צרכ' לשאת ולהתקדם הלאה. ואולי, בזכות זה זכה יהודה, שמנעו יצא לבסוף המשיח.

ואכן, עם ישראל למד מירודה וידע תמיד לאאת מתקומות שלל, לזר חורה. אם, למשל, גרשו אותן מספרא, הרי שהם נזדו, השתקעו ופרחו מחדש במקומות אחרים. ובמיוחד קם עמו מאטר השואה - והסלמת את שיא האפליה, והקם את מדינת ישראל, שהיא ראשית צמיחה גאותנו.

מנחם אדלשטיין

פינה זה לא כה

זמן הדלקת נר חנוכה (א)

במסכת שבת (כא, ב) מובא: "מצנחתה, מישתישקע ההפעה עד שתקכלה רגל מן השוק". כדי לברר דין זה, נביא את עיקרי השיטות בעניין שקיעה ויצאת הכוכבים".

א. שיטת הנזינים והגאון מוילנא ריא, שהשקיעה מתחילה מעשה שהחמה נכסית ולאחר שלושת ربיעי מל - הוי יצאת הכוכבים" ווחשב כללה.

ב. אך, שיטת רבנו תם היא, שיש שתי שקיעות: השקיעה הראשונה מתחילה בשעה שהחמה עצמה נכסית. אמנם, עדין יש אויר, וזמן זה ולאחר שלושה ורביעי מיל מתחילה השקיעה הראשונה - גם אויר קרי השמש מותמעט וזהי השקיעה השניה. ולאחר שלושת בעדי מיל מושקיעו השלייה, מתחילה יצאת הכוכבים". נמצא, שמשקיעה הראשונה עד יצאת הכוכבים ישנו שיעור של ארבעה מילין.

עתה נבהיר את הגמoria העוסקת בהדלקת נר חנוכה, על פי השיטות הניל:

א. לפי השיטה הראשונה, יש להדלק בזמן הקרי אצלנו

"שקיעה", שזה פשט הגמoria (שם): "מישתישקע ההפעה". שרהי לשיטה זו, אם יצליח בשקיעה השנייה - נחשב כבר "יצאת הכוכבים", וכן נהגים "ההרוושים" הנוהגים בגאון מוילנא.

ב. אולם, לפי שיטת רבנו תם, שהשקיעה ההלכתית היא השקיעה השנייה, שהיא שלולה ובע מל לאחר השקיעה הראשונה, כתוב הטו, שתחלילת זמן הדלקת נר חנוכה הוא סוף השקיעה, דהיינו יצאת הכוכבים" וכן פסק ה"שולchan ערוך" (סימן תרעט) וכן נהגים הטטרדים ווג' החטאים (ומתפללים קדום ערבית).

ג. ה'ביאור הלמה" (שם, ד"ה לא) הביא, שיש הראשונים שהבינו, שלרבנו תם יש להדלק בשקיעה השנייה והוא בערך רבע שעה קוווט' יצאת הכוכבים". ומתבנ' שלאותם אנשים הטעים להתפלל מעריב ב"יצאת הכוכבים", וכן לנווגן כן לכתוליה ולהדלק קודם ערבית. והוסיף עוד, שאם דליק ב"יצאת הכוכבים" לא יצא ידי חובת הולמ"ס שטומם, שאפשר להדלק רק בתנ"ז חי עשה מהשקיעה. לכן, עדין להדלק קודם ערבית, דהיינו, בשקיעה השנייה.

ד. הרב משה שטרנבוּך ("תשובות והנוגות" ח"ב, סימן שלד; "מודיעים אבניים" ח"ז, סימן פד) כתוב, שה"חוון איש" נתג להדלק עשרים דקות לאחר שקיעה (ראשונה). וביאר, שטעמו הוא, מושם שובה יוצא ידי חובת כל השיטות, שרהי גם לשיטה הראשונה אם מדליק תוך חצי שעה מהשקיעה - יצא ידי חובה. המשך, א'יה, בשבעה הבא.

הרב אריה וייל

זה מעשה טוב או פחות טוב, יש להיות בבירור, שהוא ליבר את אש הקנאה. החוליה תשלישת במלוך זהה היא, סיפור החלומת שוגם בחתירסה אליו, התוורה מטאורת את הקנאה והשנה השואה עור בקשר האחים.

אחרי הטענים הללו, עלינו לאחסן את זווית ההסתכלות הניל ולשאול את עצמנו: אם היה מוחדר בכל משפחה אחרת באותו תקופה (ופתרויות מסוימות - גם החיים), כיצד היו נהגים באלה, לאור העברות הללו? האם לא היו מונכים אליו להזכיר? יש לתזוזין, שהתשובה היא: כי כמעט ללא ספק.

האחים, בפרשת המכירה, אמנס רצוי במחשבה ראשונה להרוג את יוסף, אך הם חתרו כולם להצעתו שלא ההורג בכלל. ומן הרגו בזדים, וכך המשיכו של יהודה שלא ההורג בזדים, רצון - מהרגע הראשון - רצה למעז את המכירה, אך כנראה שטמכוונו המוניגות לא הייתה חזקה מספיק כמו זו של יהודה, לכן, הוא החלט רך לטייר את התנכיס הראשוני. יהודה - המהיג האחים, ראה עצמו כנראה המועד האולטימייבי להמשיך את יעקב, لكن, מעת הסתום הרגיש יותר מקרים שישר מאים עלי, אך גם הוא, כאמור, גילה ריגשות לישוף: "כי אחיו בושטחו" (שם, פסוק כ). מיד לאחר המכירה, על פי מדרשי חז"ל לפחות, האחים הרגיעו רורתה גוזלה על המעשה, ובוודאי שהרגיעו כך עם הגעם למצרים, כפי שכותב בפירוש בפרשנות הבאות,

**איןני חושב לגוע שעלינו לנצח את חטא המכירה,
אבל בזאי לחשוב לדע - בצד היה זה נגוע אם היה מזועב
במשפחחה אחרת?... איתי יוס**

“מִתְּרוֹדָם”

מכירת יוסף

במברט ראשון, החטא שחתאו האחים במכירת יוסף, החטא איום ונורא, שאינו מצליח להבחן אותו. הרי מוחדר באמותיהם - עשרה מתוך עשר עשר השבטים, וכיידם הם נהגו כן? אני הולך בשורת הבאות להציג את מעשיהם, אך יש לדעת עיקרון פשוט וחשוב שבדאי לנו לאחסן אותו במאטו לבחון סוגיות מעין אלו בלמידה תניינ.

את עיקרונו שבעני מופיע רב חשוב בהקשר לסיפור אחר בתורה. העיקרון אומר, שבכדי להבין סיטורים בתנין שמאנגרים אותנו מבריחנה מוסרית, علينا למסות *ליהיכנס לעיאש*. של אותה תקופה. ככלומר, למסות לקרוא את הפרשה ולחזור אותה על פי הזרמות המוסריות וההתנהגותיות שהיו רווחות באותה תקופה, ולא על פי הזרמות הרווחות בימינו.

נפרט את הדברים בהקשר שלנו:

התורה מתארת, שעקב "אהב את יוסף מלכניו... ועשה לו בתנין פסים" (לו, ג), דבר שהכתב מעיד שעורר את קטנותם של האחים, במיוחד על רקע הדורות הקדומים, שוקן אחד המשיך את המורשת. מלבד זאת, נאמר על יוסף: "ויהוא נער את בני בלהה ואת בני ליפה... וניבא יוסף את דבוקה רעה אל אביהם" (שם, פסוק ב), דבר שלא משנה איך נסביר אותו, ולא משנה אם היה

“חץ כלען”

“הבר נא למי החותמת והפתילים”

על הפסוק בפרשנו (לט, כה): "הבר נא למי החותמת והפתילים", אומרת הגמara (סוטה י, ב): איר חמא רבבי חנינא ביהקר' בשר לבבי, ביהקר' בישורו. ביהקר' בישר - הבר נא החותנת בנק היא (לו, לב), ביהקר' בישורו - הבר נא מי". כוונת הגמara לומר, שאין דבר מתרחש ללא סיבה. אם נבון את השתלשלות העיניים, נלה סידרה של מעשים העשיס ביהי יהודה, שאינם עולמים בקנה אחד עם הנדרש ממנהיג החל בהצעתו (לו, כז). "ילכו ונבקרכו לשימושאים, וקננו אל תהי בו כי איש שلونו הוא, נישמעו אקי". במשמעותו באהו שומעים לו ומקבלים על עצם את מנהיגותו, יכול היה יהודה להציג להחזר את יוסף לאביו. בהמשך מעשה תמורה: יהודה המנהיג פונה *לקבשה בדורן*, ולא עד, אלא מפקד בקיה ערבות, את סמלי שלטונו: אמן, בעצם מעשוה של יהודה אולין חטא, אך מנהיג היינו מצפים להתנהגות מוסרית יותר.

מואיך, דבריה של תמורה, כפי שהם מתוארים בתורה (לט, כה): "יהיא מוצאת, והיא שלחה אל קמייך לאמו: לאיש אשר אלה לו אנסי דהה, ותנאור". הבר נא למי החותמת והפתילים והפעפה האלה! אף מילה המכירה מי האיש, הכל בלשון נסתר. על כן אומרים חז"ל (ברכות מג, ב): "יעוז לו לאדם שיפל עצמו לתוך בבון האש ואל ילבין פני חומו ברבים. מלן! מתمرا".

לכוארה, יכול היה יהודה להתמודק מכל העניין, כי היה אם היה שותק. אך כאן מתגלית גדלותו של יהודה, כאמור (לט, כה): "צַקָּה ממען, כי על כן לא נתקינה לשללה בניי". ביכילו, מודה יהודה רק בטעות אחת: "כי על כן לא נתקינה לשללה בניי", אך במילים "צַקָּה ממען" - הוא מודה שתמרחרה ממנו.

לפסוק בספר ויקרא (ד, כב): "אשר נשיא *חטאת*", מצטט רשיי את התוספות (בבא קמא ז, ח): "אשר הודה, שהנשיא שלו מביא קרבן חטאota שנאה על שגגה". ככל שהאדם מכובד יותר, נשיא יותר, קשה לו יותר להזהר בשגיאותיו. וזהו גודלותו של יהודה, שהוא מודה בפומבי על דברים שעשו בצענה.

אפשר היה אולי לומר, "מה רבתה?! עדיף שלא *חטא* ולא יהודה! אלא, בא הודה למומוץ פרק חשוב בטלנות יהוד. בינווד להתנות אחרות, בהם גוזלי החטא מוכרים כקוזחים שאין בהם ריבט מעלים לא חטא, מעולם לא שוו, תורתנו אינה מסתירה את שיאוותיהם של החולמים, היא רק מצוינת בצד המעשה, את תהילך התשובה. יש פה מסר חינוכי חשוב, גם למורים וגם לתלמידים. נחתלי עיר!

לוח מודעות / עורך: נפתלי יורי

לשכת הסנהדרין בירושלים

כיוון שבשנים האחרונות לא ניתן היה לקיים את חג הסוכות כהכלתו, בכלל היוניים שישבו בבית המקדש, אלו מצוים כהוראת שעה בעקבות התשועה שעשה ה' יתברך לנו כי בשנה זו יוחג חג הסוכות ב-כ"ה בסלו היום שבו נכנסו לבית המקדש והיום שבו נחנו מאובני היוניים. על השומע טובא ברכת הטוב

מתתיהו החשמונאי - מודיעין

בעקבות המקרה המצער, בו יהודים שנקלטו לעמוד על נפשם מפני היוונים, התחבאו במערה, לא נלחמו ביום השבת וכתוצאה מכך נהרגו הם וכל משפחותיהם

הנני מודיעין

"**פיקוח נפש דוחה שבת**" כאשר היוונים באים להלחם בנו בשבת, בידיעם שאנו מקפידים על קדושת השבת יש להלחם בהם עד קרامة "כפי ה' אלקיכם מטהן עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם"

לשכת השמנים (זמןית) ירושלים

בורמי האזיטים ועוצריו השמן מתבקשים להביא בדחיפות לשכת השמנים **שمن זית כתית** שנעשה בטהרה, לצורך הדלקת המנורה בבית המקדש המתויר עתה. אמנם, נמצא פק שמן אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול אך הוא מספק ליום אחד בלבד.

ראש חודש טבת יהיה ביום ששי הבעל"ט המולד יהיה יום חמישי, שעה 4, 9 דקות ו-11 חלקים

זרש זרש

מהמידוש לפורת זישב

בראשית רבה, פרשת זישב, פרשה פ"ד, 1 – אמר רבי שמואל בר מהמן: "אליה תולדות יעקב, ייסיף" (לז, ב) – לא היה צריך לקרוא למייסר בן, אלא "אליה תולדות יעקב, ראות". אלא, מה תלמוד לומר "ייסוף"? אלא, כל מה שאריע לו – אריע לו... מה זה אמו עקרת, אף זה אמו עקרה. מה זה אמו ילדה ענים, אף זה אמו ילדה שניים. מה זה בכור, אף זה בכור. מה זה נתקשתה אמו בלילה, אף זה נתקשתה אמו בשעת לילה. מה זה אחיו שונא אותו, אף זה אחיו שונאים אותו... מה זה רועה, אף זה רועה. וזה נשלט וזה נשפט... זה נתפרק בעשר וזה נתפרק בעשר. זה יצא לחוצה לארץ וזה יצא לחוצה לארץ. וזה נשא אשה מחויצה לארץ וזה נשא אשה מחויצה לארץ. זה הוליד בנימ בחוץ לארץ וזה הוליד בנימ בחוץ לארץ. וזה ליווה מלאכים וזה ליווה מלאכים. וזה נתגמל על ידי חלום וזה נתגמל על ידי חלום... וזה ייד למצרים וזה ייד למצרים. וזה פלה את קרעב וזה פלה את קרעב. זה משבע זזה משבע... זה מות במצרים וזה מות במצרים. וזה נחנט וזה נחנט. וזה העלוי עצמוני וזה העלוי עצמוני".

לקוראים: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

בסיום כולן
"יד ברודמן"
רחובות

חברי המערכת: הרב אברהם פופ, משה רופ, נפתלי יורי, יהודה מליק
העריכה בסיוון אברכי כולל "יד ברודמן" לימודי הוראה ודיניות, בית ספריא, רחובות

טלפון: 08-9412048

אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach

הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106